

4. DEĞERLENDİRME TÜRLERİ

Değerlendirme Türleri

Ölçüte Göre

Mutlak

Bağıl

Amaca Göre

Tanıma ve Yerleştirmeye
Yönelik (Tanılayıcı, Diagnostik)

Biçimlendirme ve Yetiştirmeye
Yönelik (Formatif)

Düzy Belirlemeye Yönelik
(Summatif)

The diagram consists of three vertically stacked rectangular boxes with orange, hand-drawn borders. The top box contains the text 'Ölçütüne göre'. Two curved orange arrows originate from the left side of this box and point downwards to the left sides of the two boxes below it. The middle box contains the text 'Mutlak değerlendirme', and the bottom box contains the text 'Bağıl değerlendirme'. To the right of the middle box is the text '(Kriter dayanıklı)', and to the right of the bottom box is the text '(Norm dayanıklı)'.

Ölçütüne göre

Mutlak değerlendirme

(Kriter dayanıklı)

Bağıl değerlendirme

(Norm dayanıklı)

1- Mutlak değerlendirme

- Değerlendirme yapılırken kullanılan ölçütün kesin ve gruba göre değişmeyen bir değeri varsa bu ölçüt ile yapılan değerlendirmeye **mutlak değerlendirme** denir.
- *Matematik dersinden başarılı olmak için 100 üzerinden en az 60 alma şart* koşulmuşsa bu tür değerlendirme,
- *Mülakat sınavından en az 70 alan adayların başarılı kabul edilmesi* şeklindeki değerlendirme mutlak değerlendirmedir.
- Dolayısıyla bir öğrencinin aldığı not diğerinin geçmesini veya kalmasına etkisi yoktur.
- Mutlak değerlendirmede, bir bireyin başarılı olması için diğer bireylerin başarı durumlarına ihtiyaç duyulmaz.

Mutlak değerlendirme

Not

- ✓ Önceden belli kesin ölçütlere dayalı yapılır.
- ✓ Ölçüt sınav yapılmadan önce bellidir.
- ✓ Ölçütler prgramın; hedeflerine ve kapsamına dayandırılır.

Mutlak değerlendirme yapılmasının uygun olacağı durumlar

- ➡ **Ön bilgi, hazır oluş, giriş davranışlarının belirlenmesinde ölçüt olarak hazır olunacak öğrenme biriminin hedefleri ve kapsamı alınmalıdır.**
- ➡ **Çünkü bu amaçla yapılan değerlendirmelerin bağıl yapılması halinde bireylerin grup ortalaması üstünde puan almaları ya da diğer bireylere göre daha yüksek puan almaları ön öğrenmelerinin tam olduğu anlamına gelmez.**

2- Bağıl değerlendirme

- Değerlendirme yapılırken kullanılan ölçütün kesin olmadığı, değerlendirmenin yapılan gruba bağlı olarak değiştiği durumlarda yapılan değerlendirmeye **bağıl değerlendirme** denir.
- Öğretmenin; “sınavı yapalım, ortalama belli olsun, ortalamaya göre geçen ve kalanı belirleyeceğim” demesi bağıl değerlendirme yapılacağını gösterir.
- Bir sınav sonucunda alınacak kişi sayısı az ve başvuru sayısı fazla ise bağıl değerlendirme yapmak daha uygun olabilir.
- KPSS, YGS, LYS, SBS sınavları vb.

Bağıl değerlendirme örnekleri

- Öğrencilerin sıralarına göre değerlendirme yapmak,
- Normal dağılım (Çan) eğrisine göre değerlendirme yapmak,
- Standart sapmaya göre değerlendirme yapmak,
- Öğrencilerin ilk başarı durumları ile son başarı durumları arasındaki farka göre değerlendirme yapmak,
- Norma göre değerlendirme yapmak,
- Öğretmenlerin öğrencilerinin yetenek düzeylerine dayalı beklentilerine göre değerlendirme yapmaları,
- Standart puanlara göre (z , t puanları) değerlendirme yapmak birer bağıl değerlendirmedir.

MUTLAK DEGERLENDIRME	BAGIL DEGERLENDIRME
<i>Ust sinifa geçmek için en az 100 üzerinden 60 puan almak gerekir</i>	<i>Ust sinifa geçmek için sınıf ortalamasından yüksek puan almak gerekir</i>
<i>Ust tura geçebilmek için en az 8 puan almak gerekir</i>	<i>Ust tura geçmek için grup içinde ilk 2'ye girmek gerekir</i>
<i>Ustten ders alabilmek için önceki dönem ortalamalarının en az 3.00 olması gerekir</i>	<i>Oğretmen olabilmek için en yüksek puan alan 1220 kişiden biri olmak gerekir</i>
<i>Başarılı olabilmek için dersin hedef kazanımlarının en az % 60'ını kazanmak gerekir</i>	<i>Yüksek lisansa girebilmek için ilk 15 kişiden biri olmak gerekir</i>
<i>Başvurabilmek için en geç saat 10:00'da kabul salonunda olmak gerekir</i>	<i>Başvuru için ilk başvuran 20 kişiden biri olmak gerekir</i>
<i>Oğrenci olmak için 7 yaşını tamamlamış olmak gerekir</i>	<i>Oğrenci olmak için en yüksek aidatı ödeyen 10 kişiden biri olmak gerekir</i>

Amacına göre

Tanımaya yerleştirme
değerlendirmesi

Biçimlendirme yetiştirme
değerlendirmesi

Düzey belirleme
değerlendirmesi

1- Tanıma ve yerleştirmeye yönelik değerlendirme (diagnostic)

- ➡ Öğretim sürecinin başında öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla yapılan değerlendirmedir.
- ➡ Tanıma ve yerleştirmeye yönelik değerlendirme öğrenciye not vermek amacıyla yapılmaz.

Tanıma ve yerleştirmeye yönelik değerlendirmenin amaçları;

- 1) Öğrencileri çeşitli özellikleri açısından tanımak ve bu özelliklerine uygun bölüm ya da işe yerleştirmek.**
- 2) Öğretim hedefleri ile ilgili olarak, öğrencilerin önceden neleri öğrenmiş olduklarını ve öğrenme ihtiyaçlarını ortaya çıkarmak.**
- 3) Öğrencilerin öğrenilecek olan özelliklere önceden sahip olup olmadıklarını ya da sahip olmaları gereken ön koşul davranışların öğrencilerde bulunup bulunmadığını görmek.**

Tanıma ve yerleştirmeye yönelik değerlendirilmede;

- **Hazırbulunuşluk testleri**
- **Muafiyet sınavları**
- **Seviye tespit sınavları**
- **Özel ve genel yetenek testleri**
- **Seçme testleri**
- **Tanıma testleri**
- **Yerleştirme testleri gibi testler kullanılmaktadır.**

2- Biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirme (formative)

- Biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirme; formative değerlendirme, öğrenme eksikliklerinin değerlendirilmesi olarak da ifade edilebilir.
- Öğretim süreci devam ederken, öğrenme eksikliklerini ve yanlışlıklarını belirlemek ve gidermek için bir ünite ya da konu bittikten sonra yapılan değerlendirmedir.
- Biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmenin amacı;
Öğrencilerin öğrenme eksikliklerini ve yanlışlıklarını ortaya çıkarmak ve bunları gidermek için gerekli önlemleri almaktır.

➤ **Biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirme de öğrenciye not vermek amacıyla yapılmaz.**

Örnek: ÖSS ve KPSS hazırlık kurslarındaki ünite testleri, konu tarama testleri ve yaprak testler. Bu değerlendirmede not verme yaklaşımı uygulanmaz. Asıl hedef eğitimin biçimlendirilmesidir.

Biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmede;

- İzleme testleri
- Formatif testler
- Ünite testleri gibi testler kullanılmaktadır.
- Bu testlerde bütün davranışlar ölçülmelidir.

3- Düzey belirlemeye yönelik değerlendirme (Summative)

- Düzey belirlemeye yönelik değerlendirme; Summative değerlendirme, değer biçmeye yönelik değerlendirme, durum muhasebesine yönelik değerlendirme,  ğrenci bağarısının değerlendirilmesi olarak da ifade edilir.
- Birkaç  nite sonunda yapılan ara sınavlar ya da dönem sonunda yapılan değerlendirmedir. Öğrenciler hakkında; geçti-kaldı, bağarılı-bağarısız gibi kararlar alınır.
- **Düzey belirlemeye yönelik değerlendirmede öğrenciye not verilir.**

Düzey belirlemeye yönelik değerlendirmenin amaçları;

- 1) Öğrencilerin başarı seviyelerini belirleyerek başarı notu vermek**
- 2) Öğrencilerin hedef davranışları kazanıp kazanamadığını, kazandıysa hangi düzeyde kazandıklarını belirlemek.**

Düzey belirlemeye yönelik değerlendirilmede;

- **Düzey belirleme testleri**
- **Summatif testler**
- **Final sınavı**
- **Vize sınavı**
- **Erişi testleri**
- **Başarı testleri gibi testler kullanılır.**

Diagnostic Değerlendirme	Formative Değerlendirme	Summative Değerlendirme
Dönem başında yapılır	Dönem içinde yapılır	Dönem sonunda yapılır
Öğrencileri tanımak amaçlıdır	Öğrencilerin eksik veya yanlış bilgilerini belirlemek amaçlıdır	Öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeyini belirleme amaçlıdır
Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri belirlenir	Öğrencilerin kavram yanlışları belirlenir	Öğrencilerin sonraki aşamaya geçmek için yeterlikleri belirlenir
Hazırbulunuşluk testleri, Muafiyet sınavları, Seviye tespit sınavları, Özel ve genel yetenek testleri, Seçme testleri, Tanıma testleri, Yerleştirme testleri (ÖSS, ÜDS)	Quizler, İzleme testleri Formatif testler, Ünite testleri	Vize-Final sınavları, Başarı testleri, yeterlik sınavları vb.

**Aşağıdaki değerlendirme süreçlerinin hangisinde
bağıl ölçüt kullanılmıştır? (KPSS-2009)**

- A) Mezun olmak için diploma notunun 4 üzerinden en az 2 olması
- ☒ B) Ortalamanın 10 puan üzerinde alanların sınıfı geçmesi
- C) Askere ağırlığı 150 kg'nin altındaki erkeklerin alınması
- D) Soruların % 80'ini doğru cevaplayanların bilgi yarışması elemelerine katılması
- E) Yüksek lisansa girebilmek için yabancı dil sınavından en az 70 puan alınması

Değerlendirme, ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırarak bir yargıya varılma işidir. Aşağıdakilerden hangisi “**mutlak ölçüt**” ün kullanıldığı değerlendirmeye örnektir? (KPSS-2008)

- A) Bilgi yarışmasında en az puanla elenen kişi olma,
- B) Yüksek atlamada en iyi dereceyi yapma,
- ☒ C) 100 sorudan 50'sini doğru cevaplama
- D) Sınıfta başarı açısından ilk yüzde yirmilik grupta olma
- E) Grup ortalamasının üzerinde performans gösterme

Aşağıdaki durumların hangisinde kriter referanslı (ölçüt dayanaklı-**mutlak**) değerlendirme, norm referanslı (norm dayanaklı-**bağıl**) değerlendirmeden daha uygun olur? (KPSS-2007)

- A) Kontenjanları sınırlı olan yükseköğretim programlarına öğrenci seçiminde,
- B) Öğrencilerin hazırladıkları fen bilimleri projelerinden en iyisinin belirlenmesinde
- C) Okulda dereceye girecek öğrencilerin belirlenmesinde
- ☒ D) Öğrencilerin mezun edilip edilmemelerine karar verilmesinde,
- E) Bir sınıf içindeki en başarısız öğrencilerin belirlenmesinde

Aşağıdakilerden hangisi bağıl değerlendirmede kullanılan bir ölçüt değildir? (KPSS-2006)

- A) Sınıftaki diğer öğrencilerin başarısı
- B) Öğrencinin yeteneği
- C) Ülke çağındaki normlar
- D) Öğrencinin sınıf içindeki başarı sırası
- ☒ E) İzlenen programın hedefleri

Aşağıdakilerden hangisi “mutlak değerlendirme” ye bir örnektir? (KPSS-2003)

- A) Bir işletmeye, sınavda en yüksek başarıyı gösteren beş kişiyi almak,
- B) Ortalamalarının bir standart sapma üstünde puan alanları başarılı kabul etmek
- C) Yüksek lisans programında en başarılı üç kişiyi doktora programına almak
- D) Sınıftaki başarı sıralamasında en geriye kalan 10 kişiyi yetiştirme kursuna almak
- ☒ E) Sınavda 65 ya da üstünde puan alanları başarılı kabul etmek

Bir öğretmen, değerlendirmede şu amaçlara hizmet etmeyi düşünmektedir;

I. Öğrencilerin birbirlerine göre başarı düzeylerini belirleyerek ileri ve geri öğrenciler için ek önlemler alma

II. Ders süresince öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirleyerek bunları, tamamlayıcı etkinliklerle giderme

III. Dönem sonunda öğrencilerin bu dersten alacakları notu belirlerken sınıf ortalamasını dikkate alma

Bu öğretmen, I, II ve III numaralı amaçları için hangi tip birer değerlendirme yapmalıdır? (KPSS-2002)

I
A) Mutlak
B) Mutlak
C) Bağlı
D) Bağlı
E) Bağlı

II
Bağıl
Mutlak
Bağıl
Mutlak
Mutlak

III
Bağıl
Bağıl
Mutlak
Bağıl
Mutlak

Değerlendirme yapılırken, ölçüt ile ölçme sonuçlarının aynı birimle ifade edilmesi gerekir.

Bunun en önemli amacı aşağıdakilerden hangisidir? (2007)

- A) Ölçme aracının geçerliğini artırmak
- B) Ölçütün uygun olmasını sağlamak
- C) Ölçme aracının güvenirliğini artırmak
- D) Sonuçların anlaşılmasını kolaylaştırmak
- ☒ E) Karşılaştırmada doğru karar verilmesini sağlamak

Durum değerlendirme ya da düzey belirleme denen lme ve buna bağlı değerlendirme sürecinde temel amaç aşağıdakilerden hangisidir? (KPSS–2008)

- A) ğretim programında belirtilen kazanımların gerçekleşme derecesini belirlemek**
- B) ğrencilerin yaşadıkları öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmak
- C) ğrencilerin sosyal, psikolojik ve ekonomik durumlarını belirlemek
- D) ğrencileri belli özelliklere göre sıralayıp ilgili programlara yerleştirmek
- E) ğrencilerin kavramsal geleişim düzeylerini ve kavram yanılgılarını tespit etmek

Bir Kuzey Avrupa ülkesinde hemşirelik lisans programı mezunlarının çalışmaya başlayabilmeleri için yeterli düzeyde bilgi ve beceri sahibi olduklarını çoktan seçmeli bir testle göstermeleri gerekmektedir. Bu testte adayların başarılı sayılmaları için doğru cevaplamaları gereken soru sayıları meslek standartları doğrultusunda belirlenir ve yeterlik düzeyi için bir kesme puanı oluşturulur. Testten başarılı olan adaylar, çalışmaya başlamak için gerekli olan sertifikalarını almaya hak kazanırlar.

Yapılan değerlendirmenin amacına ve ölçütüne göre türü aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir? 2011-KPSS

	<u>Amacına göre</u>	<u>Ölçütüne göre</u>
A)	Biçimlendirme ve yetiştirme	Mutlak
B)	Tanıma ve yerleştirme	Bağıl
C)	Değer biçme	Bağıl
D)	Tanıma ve yerleştirme	Mutlak
(E)	Değer biçme	Mutlak

İnsan nefesinden, kandaki alkol düzeyini ölçen alkol-
metrelerin kullanılmadığı bir ülkede, trafik polisleri alkol
kontrolünü “yedi adım testi” ile yapmaktadır. Bu testte,
kontrolü yapılacak sürücünden düz bir çizgi üzerinde yedi
adım atması istenir. İlgili trafik polisi ise sürücünün yü-
rüyüşünü gözlemleyerek aşağıdaki formu doldurur.

	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>
<i>Sürücü açıklamalarımın bitmesini beklemeden çizgi üzerinde yürümeye başladı.</i>	[]	[]
<i>Sürücü dengesini sağlayabilmek için kollarını yana açarak yürüdü.</i>	[]	[]
<i>Sürücü yedi adımdan daha az veya daha fazla adım attı.</i>	[]	[]
<i>Sürücü düz çizgiden saparak yürüdü.</i>	[]	[]

Sürücünün gözlenmesi sonucunda, formdaki maddeler-
den iki veya daha fazlası “Evet” olarak işaretlenmiş ise
sürücü, alkollü olarak değerlendirilip kendisine ceza ke-
sililmektedir.

2011-KPSS

Sürücülerin alkol düzeylerinin ölçülmesinin
ve değerlendirilmesinin türleri, aşağıdaki-
lerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	<u>Ölçme</u>	<u>Değerlendirme</u>
A)	Doğrudan	Mutlak
B)	Dolaylı	Bağıl
C)	Doğrudan	Bağıl
D)	Dolaylı	Mutlak
E)	Türetilmiş	Mutlak

Bir Avrupa ülkesinde motosikletli polislerin hizmet içi eğitim programları dâhilinde ileri sürüş testleri ve eğitimleri yapılmaktadır. Motosikletli polisler, öncelikle yol sürüşü sınavına alınmaktadır. Bu sınavda, sınavı yapan gözlemci ayrı bir motosiklet ile adayı hemen arkasından takip eder. Gözlemci, sürüş bitiminde aşağıdaki forma 0 - 4 puan arasında uygun gördüğü puanları vererek gözlem sonuçlarını aktarır. 0 puan en düşük, 4 puan ise en yüksek beceri düzeyini göstermektedir.

Ölçütler	Puan
Motosikleti, bakımları yapılmış ve yola çıkmaya uygun vaziyette hazır bulundurma	
Motosikletinin yönlendirmesini yumuşak ve çabuk hareketlerle yapabilme	
Trafikte uygun konumlanma noktaları seçme	
Debriyajı; yumuşak, nazik ve vitesle uyumlu zamanlamayla kullanabilme	
Frenleri, tekerlerin kilitlenmesine izin vermeden etkili kullanabilme	
Virajlarda uygun viraj çizgisini tayin ve takip edebilme	

Her bir maddeden adayın almış olduğu puanlar toplanarak bir toplam puan belirlenir. Gözlem sonucunda yeterli puanı alan motosikletli polisler görevlerine devam ederler. Yeterli puanı alamamış olan motosikletli polisler ise hizmet içi ileri sürüş eğitimine alınırlar.

Buna göre, motosikletli polislerin ileri sürüş becerilerinin değerlendirilmesinin amacına ve ölçütüne göre türleri aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir? 2012-KPSS

Amacına göre

- A) Tanıma ve yerleştirme**
- B) Tanıma ve yerleştirme**
- C) Değer biçme**
- D) Değer biçme**
- E) Süreç izleme**

Ölçütüne göre

- Mutlak**
- Bağıl**
- Mutlak**
- Bağıl**
- Bağıl**